

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobce: **Ing. Z. V.**, zastoupeného Mgr. Lindou Havránkovou, advokátkou se sídlem Dlouhá 101/13, Hradec Králové, proti žalované: **Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu**, se sídlem nábreží Edvarda Beneše 4, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 17. 7. 2017, č. j. 10177/2016-EKO-5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2019, č. j. 9 A 164/2017 – 52,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**
- IV. Ustanovené zástupkyni Mgr. Lindě Havránkové, advokátce, **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti ve výši 3400 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal dne 28. 11. 2011 Ministerstvu obrany České republiky (dále jen „ministerstvo“) žádost o vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu (dále jen „osvědčení“) podle zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu (dále jen „zákon o odboji“), kterou ministerstvo rozhodnutím ze dne 19. 4. 2016, č. j. 262001026/11/2016-1322, zamítlo. Shledalo, že v případě žalobce nebyla zjištěna činnost takového charakteru a intenzity, v níž by bylo možné spatřovat naplnění pojmu odboje a odporu proti komunismu podle § 2 písm. b) a § 3 zákona o odboji. Žalovaná v záhlaví uvedeným rozhodnutím (dále jen „napadené rozhodnutí“) zamítla odvolání žalobce a výše označené rozhodnutí ministerstva potvrdila.

[2] Proti rozhodnutí žalované brojil žalobce správní žalobou u Městského soudu v Praze, který ji v záhlaví uvedeným rozsudkem zamítl jako nedůvodnou (dále jen „krajský soud“ a „napadený rozsudek“). Krajský soud se přiklonil k názoru žalované, že dvě akce, jichž se žalobce zúčastnil v roce 1969 v Kutné Hoře, byly akcemi spočívajícími ve vlasteneckém projevu nesouhlasu se vstupem okupačních vojsk na území Československa, nebyly však zaměřeny přímo proti komunistickému režimu v Československu s cílem odstranit, výrazně oslabit či narušit nebo jinak poškodit komunistickou totalitní moc v Československu a obnovit svobodu a demokracii. Činností žalobce rovněž nebyla naplněna žádná z forem odboje a odporu uvedených v § 3 zákona o odboji. Krajský soud dále uvedl, že shledal nedostatek zákonem presumované subjektivní stránky při účasti žalobce na zmíněných dvou akcích v tom, že podle podkladů obsažených ve spise nepsal žalobce sám nápisy odsuzující obsazení Československa okupačními vojsky, ale spolu s dalšími členy skupiny dohlížel na to, aby jiní členové nebyli při této činnosti přistiženi. Zdůraznil rovněž skutečnost, že žalobce sice byl obviněn ze spolupachatelství trestného činu hanobení státu světové socialistické soustavy a jeho představitele, ale nakonec byl pro nedostatek důkazů obvinění zproštěn. Nebyl tedy pravomocně odsouzen, natož uvězněn, internován nebo jinak omezen na osobní svobodě nebo nuceně vystěhován z místa svého bydliště nebo jinak obdobně závažně postižen ve smyslu § 3 odst. 4 zákona o odboji. Krajský soud ocenil žalobcovu činnost jako projev vlastenectví, nicméně její zaměření vnímal jako protisovětské, nikoli jako protikomunistické, jak vyžaduje zákon o odboji.

[3] Důvodnou neshledal krajský soud ani námitku žalobce týkající se významu hákových křížů, neboť žalovaná se v napadeném rozhodnutí o malování hákových křížů žalobcem na různých místech Kutné Hory zmiňuje pouze okrajově a uvádí, že by je musela vzít v potaz při posouzení existence překážek pro přiznání postavení účastníka odboje a odporu proti komunismu podle § 4 odst. 4 zákona o odboji. Z výroku a celkového kontextu napadeného rozhodnutí je ale podle krajského soudu zřejmé, že takovou překážku žalovaná nekonstatovala a žádost žalobce o vydání osvědčení zamítla na základě nenaplnění § 2 písm. b) ve spojení s § 3 zákona o odboji.

[4] Krajský soud nespatořoval pochybení žalované ani ve způsobu posouzení okolností týkajících se pozdějšího propuštění žalobce ze zaměstnání. Nebylo podle něj zjištěno, že by žalobce prezentoval své názory a postoje tak aktivně, z vlastní vůle a intenzivně, jak zákonem definované formy odboje a odporu předpokládají, a že by následkem takového jeho jednání bylo jeho uvěznění, internování nebo jiné omezení na osobní svobodě, nucené vystěhování z místa bydliště či jiné obdobně závažné postižení. Přisvědčil rovněž argumentaci žalované, že žalobce byl zaměstnán u zaměstnavatele spadajícího pod bezpečnostní složky státu (Vojenský lékařský výzkumný a doškolovací ústav), na jehož

pokračování

zaměstnance byly, pokud šlo o loajalitu ke komunistické totalitní moci, kladeny mnohem vyšší nároky než na zaměstnance pracující v jiných, nevojenských odvětvích.

[5] Závěrem krajský soud uvedl, že žalobní námitkou nedodržení dosavadní správní praxe žalované (§ 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád [dále jen „správní řád“]) se nemohl zabývat, neboť byla uplatněna až v replice žalobce k vyjádření žalovaného dne 22. 12. 2017 a blíže rozvedena při ústním jednání dne 15. 3. 2019, tedy po zákonem stanovené dvouměsíční lhůtě pro uplatnění žalobních bodů podle § 72 odst. 1 ve spojení s § 71 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

II. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[6] Proti rozsudku krajského soudu brojí žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, jejíž důvody lze podřadit pod § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Namítá tedy nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení a nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů napadeného rozsudku, případně v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

[7] Stěžovatel předně nesouhlasí se závěrem krajského soudu (odst. 19. napadeného rozsudku), že trestně-právní hodnocení v době nesvobody není pro posouzení charakteru a následků odbojové činnosti stěžovatele podle zákona o odboji podstatné. Tuto část rozsudku označuje stěžovatel za nejasnou, neboť v době nesvobody zákon o odboji neexistoval. Závěr žalované, že činnost žalobce byla zaměřena proti Sovětskému svazu, a tedy nikoliv proti komunistickému režimu v Československu, je v rozporu s trestním postihem skupiny, jejímž byl stěžovatel členem. Stěžovatel nebyl pronásledován státní mocí Sovětského svazu, ale komunistického Československa.

[8] Nesprávný a nepodložený je podle stěžovatele rovněž závěr krajského soudu o tom, že ničení státních vlajek Sovětského svazu i psaní protisovětských nápisů patřilo v roce 1969 k „poměrně častým projevům vlastenectví“ (odst. 20. napadeného rozsudku). Stěžovatel zdůrazňuje, že protesty proti okupaci byly v dané době státní mocí již prakticky zcela potlačeny a v okresech se vyskytovaly ojediněle. Stěžovatel se pozastavuje také nad neznalostí reálií žalovanou a vysvětluje, že nacistický hákový kříž byl ekvivalentem komunistického znaku srp a kladiva, jeho malování tedy nemůže být pro stěžovatele překážkou přiznání postavení účastníka odporu proti komunismu, ale naopak okolností toto postavení potvrzující. Chybné je podle stěžovatele rovněž hodnocení okolností a následků jeho propuštění ze zaměstnání včetně ztráty práva k užívání přiděleného bytu (odst. 22. napadeného rozsudku).

[9] Závěrem stěžovatel brojí proti tomu, že se krajský soud (v odst. 24. napadeného rozsudku) odmítl zabývat jeho důkazním návrhem, kterým bylo osvědčení vydané panu P. V., jehož československými státními orgány stíhaná odbojová činnost byla podle stěžovatele skutkově obdobná jeho činnosti. Stěžovatel s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudky ze dne 18. 8. 2010, č. j. 2 As 28/2010 – 103, a ze dne 8. 2. 2006, č. j. 3 As 43/2004 – 95) zdůrazňuje, že tento důkaz nemohl navrhnout dříve,

protože informace o vydání předmětného osvědčení byla zveřejněna až 22. 9. 2017, a má za to, že krajský soud byl povinen se jím zabývat.

[10] Žalovaná se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnila se závěry krajského soudu v napadeném rozsudku a odkázala na jeho odůvodnění.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána včas, osobou oprávněnou, jež splňuje podmínky obsažené v § 105 odst. 2 s. ř. s. Kasační stížnost posuzoval Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.), nicméně žádné takové neshledal.

[12] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, která je natolik závažnou vadou rozhodnutí soudu, že se jí Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud by ji stěžovatel nenamítal, tedy z úřední povinnosti (srov. § 109 odst. 4 s. ř. s.). Za nepřezkoumatelná pro nesrozumitelnost lze považovat zejména ta rozhodnutí, která postrádají základní zákonné náležitosti; z nichž nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo rozhodnuto; která zkoumají správní úkon z jiných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpokládaného přezkumu mimo rámec žalobních námitek); jejichž výrok je v rozporu s odůvodněním; která neobsahují vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003 - 130, publikováno ve Sb. NSS pod č. 7/2004). Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je dána především tehdy, opřel-li soud rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, publ. ve Sb. NSS č. 3/2004), nebo pokud zcela opomenul vypořádat některou z námitek uplatněných v žalobě (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73, publ. ve Sb. NSS pod č. 3/2006, či rozsudek ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 - 74).

[13] Pokud jde o námitku stěžovatele o nejasnosti bodu 19 napadeného rozsudku, soud připouští, že z vyjádření krajského soudu v jeho závěru není zcela zřejmé, proč vlastně poukazoval ve stěžovatelově případě na Ústavním soudem vícekrát připomínanou nutnost vnímat hodnotovou diskontinuitu tehdejšího a dnešního práva a obecně nespolehat na hodnocení provedené orgány činnými v trestním řízení v době totality. Ve stěžovatelově případě totiž nebylo rozhodné, jak jeho činnost, kterou žalovaná a ministerstvo posuzovaly z pohledu naplnění podmínek pro uznání účasti na protikomunistickém odporu či odboji, posoudil trestní soud v roce 1969. Jelikož však nešlo o nosnou část odůvodnění rozhodnutí krajského soudu, nemohl mít takový nedostatek vliv na jeho zákonnost.

[14] Nejvyšší správní soud posoudil také způsob vypořádání ostatních námitek stěžovatele a dospěl k závěru, že i přes určitou míru nepřehlednosti a povrchnosti odůvodnění napadeného rozhodnutí i napadeného rozsudku je zjevné, jakou právní úpravu

pokračování

žalovaná a krajský soud na skutkové okolnosti v posuzované věci aplikovaly, z jakých podkladů vycházely i jaké závěry dovodily. Konstatuje proto, že napadený rozsudek je přezkoumatelný.

[15] Skutkový stav zjištěný správními orgány nebyl mezi účastníky sporný. V žádosti o vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu podle zákona o odboji stěžovatel uvedl, že již v roce 1968 byl pro své kritické názory vytipován Státní bezpečností jako vedoucí protistátní skupiny. V srpnu 1969 proti němu bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin hanobení republiky a jejího představitele a trestný čin hanobení státu světové socialistické soustavy a jejího představitele, neboť v Kutné Hoře ve skupině s dalšími osobami vyjadřoval veřejně nespokojenost s okupací Československa vojsky Varšavského paktu. Stěžovatel byl Státní bezpečností nejprve označen za vedoucího skupiny, pro nedostatek důkazů a díky domluvenému svědectví jednoho z dalších obviněných však byl osvobozen. V roce 1980 byl na základě udání propuštěn ze zaměstnání z důvodu zpochybňování úspěchů socialismu, přičemž bylo konstatováno, že jednání stěžovatele má hlubší kořeny. Během základní vojenské služby odmítl podepsat tzv. Antichartu, i když mu to bylo nařizováno vojenským politrukem. Na podporu svých tvrzení odkázal stěžovatel na Evidenci zájmových osob Státní bezpečnosti a přiložil osvědčení o tom, že nebyl evidován jako osoba uvedená v § 2 odst. 1 písm. a) nebo b) zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky (tzv. lustrační zákon).

[16] Ministerstvo následně za účelem úplného zjištění skutkového stavu věci přerušilo řízení o vydání osvědčení do vydání odborného stanoviska a opatření podkladů od oslovených institucí (Národní archiv, Archiv bezpečnostních složek, Státní oblastní archiv v Praze, Státní okresní archiv v Kutné Hoře, Úřad dokumentace vyšetřování zločinu komunismu a Vojenský ústřední archiv), které jsou založeny ve správním spise.

[17] Nejvyšší správní soud předesílá, že oba incidenty (účast na dvou akcích v Kutné Hoře v roce 1969 a pozdější propuštění stěžovatele ze zaměstnání v roce 1980), u nichž je posuzováno, zda naplnily znaky a podmínky stanovené zákonem o odboji, je pro nedostatek jejich časové a skutkové souvislosti namíste posuzovat samostatně. Ze spisu je sice patrné, že rozhodnutí o propuštění stěžovatele bylo podpořeno i zjištěním o „hlubších kořenech jeho záporných politických názorů“, v mezidobí se však podle podkladů obsažených ve spise žádný přímý praktický dopad trestního stíhání proběhlého v roce 1969 na životě stěžovatele neprojevil. Stěžovatel v roce 1974 dostudoval Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou ČVUT v Praze a získal práci analytika-programátora v Laboratoři lékařské kybernetiky ve Vojenském lékařském výzkumném a doškolovacím ústavu J. E. Purkyně v Hradci Králové, kde se po vykonání základní vojenské služby stal vedoucím odborným referentem.

[18] Podle § 2 písm. b) zákona o odboji (pozn. zdůraznění v níže uvedených citacích provedl Nejvyšší správní soud) se odbojem a odporem proti komunismu rozumí *„účast na akcích směřovaných proti komunistickému režimu v Československu projevená ať již jednotlivě či ve skupině na základě politického, náboženského či mravního demokratického přesvědčení*

nebo vědomá a veřejná vyjádření takového odporu, na území státu i v zahraničí, a to i ve spojení s cizí demokratickou mocností, některou z forem uvedených v § 3 s cílem odstranit, výrazně oslabit či narušit anebo jinak poškodit komunistickou totalitní moc v Československu a obnovit svobodu a demokracii“.

[19] Ustanovení § 3 odst. 1 zákona o odboji stanoví, že „*fformou odboje a odporu proti komunismu se rozumí ozbrojený nebo jiný srovnatelný boj vedený proti komunistickému režimu v Československu, provádění sabotáží, spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou demokratického státu, převaděčství nebo překračování státních hranic za účelem účasti v odboji a odporu proti komunismu (agenti-chodci). Za formu odboje a odporu proti komunismu se rovněž považují s tím srovnatelné jiné statečné činy nebo statečné veřejné postoje na podporu ozbrojených akcí směřovaných proti komunistickému režimu v Československu.*“

[20] Podle odst. 2 téhož ustanovení se formou odboje a odporu proti komunismu dále rozumí „*soustavná či dlouhodobá anebo jinak významná činnost spočívající v a) autorství petic nebo obdobných materiálů nebo veřejných vyjádření zaměřených přímo či nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu nebo zabezpečování jejich tisku nebo rozšiřování, b) organizaci veřejných vystoupení proti komunistickému režimu, vyvíjení politické, publicistické nebo jiné prokazatelně protikomunistické činnosti zaměřené přímo nebo nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu, nebo c) vyvíjení politické, publicistické nebo jiné prokazatelně protikomunistické činnosti v zahraničí zaměřené přímo nebo nepřímo na obnovu svobody, demokracie nebo na oslabení komunistického režimu.*“

[21] V odst. 3 téhož ustanovení je dále upřesněno, že „*fformou odboje a odporu proti komunismu se rozumí též aktivní působení v organizaci nebo skupině, jejíž členové bojovali proti komunistickému režimu způsoby uvedenými v tomto ustanovení.*“

[22] V odst. 4 § 3 je stanoveno, že „*fformou odboje a odporu proti komunismu se rozumí též takové veřejné politické a společenské postoje zastávané aktivně a z vlastní vůle, které bránily nástupu a udržení komunistické totalitní moci, pokud byl za ně jejich nositel uvězněn, internován nebo jinak omezen na osobní svobodě anebo nuceně vystěhován z místa svého bydliště anebo jinak obdobně závažně postižen.*“

[23] Co se týče hodnocení účasti stěžovatele na dvou akcích v rámci skupiny dalších osob v Kutné Hoře v roce 1969 (při první z nich došlo ke stržení a poničení tří státních vlajek Sovětského svazu umístěných na veřejném prostranství a při druhé k psaní protiokupačních hesel na veřejnou komunikaci), shledává Nejvyšší správní soud odůvodnění žalované, jež podpořil i krajský soud, do jisté míry nepřehledným a zavádějícím. Spojitost a vztahy mezi komunistickou totalitní mocí v tehdejší Československu a Svazu sovětských socialistických republik jsou notoricky známé, tím spíše ve světle následků hrozících těm, kdo projevovali nesouhlas vůči jakémukoli z těchto režimů. Nelze tedy bez dalšího podpořit zjednodušující závěr žalované a krajského soudu, že byly-li předmětné akce, jichž se stěžovatel zúčastnil, směřovány proti aktu okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy, nemohly být zároveň směřované proti komunistickému režimu v Československu. Stejně tak jsou zavádějící a pro odůvodnění rozhodnutí nadbytečné formulace žalované ohledně hákových křížů, jejichž symbolika ve vztahu k posuzované době je rovněž na první pohled zřejmá (skupina, v níž stěžovatel

pokračování

působil, rozhodně nepodporovala kreslením hákových křížů nacismus, nýbrž touto zkratkou srovnávala okupaci vojsky Varšavské smlouvy s předchozí, nacistickou, okupací české části Československa), nebo ohledně nedostatečné míry aktivní účasti stěžovatele, který měl při aktu ničení sovětských státních vlajek „pouze hlídat“ (srov. § 3 odst. 3 zákona o odboji, který staví na roveň organizaci veřejných vystoupení proti komunistickému režimu a vyvíjení jiné prokazatelně protikomunistické činnosti zaměřené přímo nebo nepřímo na obnovu svobody, také aktivní působení ve skupině, jejíž členové tak činili).

[24] Nejvyšší správní soud však musí přisvědčit žalované a krajskému soudu v jejich celkovém závěru, že výše popsaným projevem nesouhlasu stěžovatele s okupací vojsky států Varšavské smlouvy nebyly naplněny všechny znaky některé z forem odporu a odboje uvedených v § 3 zákona o odboji. Pro naplnění kvalifikace podle § 3 odst. 1 zákona o odboji chybí tomuto projevu stěžovatele intenzita či dostatečně vysoká míra podstoupeného rizika (nelze jej vyhodnotit jako „ozbrojený nebo jiný srovnatelný boj“ ani jako „jiný statečný čin nebo statečný veřejný postoj na podporu ozbrojených akcí směřovaných proti komunistickému režimu v Československu“), pro naplnění podmínek § 3 odst. 2 pak soustavnost, dlouhodobost anebo aspekt významnosti. Konečně v případě § 3 odst. 4 nebyla u stěžovatele splněna podmínka citelnosti postihu za jeho projevy. I z výše popsaných okolností (srov. odstavce 17 tohoto rozsudku) je zjevné, že tyto dva veřejné projevy nesouhlasu stěžovatele s okupací Československa neměly na osobní situaci stěžovatele vážnější dopad. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že oceňuje odvážnost činů stěžovatele a jeho vlastenectví projevené v těžké době a je si dobře vědom nikoli malé míry rizika, jež stěžovatel při svých nesouhlasných projevech podstupoval. Přesto však nešlo o riziko tak vysoké, jaké zákon o odboji předpokládá. Zákon o odboji je z hlediska svého účelu unikátním právním předpisem, který vymezuje poměrně úzce limitovaný okruh osob, jež jsou za předpokladu splnění zákonných podmínek nositeli určitých oprávnění.

[25] V případě druhého incidentu spočívajícího v propuštění stěžovatele ze zaměstnání musí Nejvyšší správní soud přisvědčit závěru žalované a krajského soudu, že okolnostem předcházejícím této události chybí ze strany stěžovatele prvek vědomého a veřejně vyjádřeného odporu proti komunistickému režimu. Nejvyšší správní soud však zároveň koriguje posouzení této události uvedené v napadeném rozhodnutí a aprobované napadeným rozsudkem v tom ohledu, že nebyly naplněny již podmínky uvedené v § 2 písm. b) zákona o odboji, nikoli až v jeho § 3 odst. 4.

[26] Z podkladů obsažených ve spise je sice zjevné, že propuštění stěžovatele mělo přímou souvislost s jeho kritickými a „přezíravými“ postoji vyjadřovanými na pracovních poradách, které byly důvodem k jeho dalšímu prověření (a zjištění, že „záporné politické názory“ projevoval již v minulosti). Neplyne z nich však, že by tento veřejný projev názorů stěžovatele před jeho zaměstnavatelem a spolupracovníky byl veden vědomě s cílem „odstranit, výrazně oslabit či narušit anebo jinak poškodit komunistickou totalitní moc v Československu a obnovit svobodu a demokracii“ [srov. § 2 písm. b) zákona o odboji]. Jinak řečeno, z dostupných údajů plyne, že i kolem roku 1980 byl stěžovatelův postoj ke komunistickému režimu jednoznačně kritický, avšak na rozdíl od roku 1969 nepřerostl do podoby aktivní snahy jej oslabit, narušit či jinak poškodit. Pro naplnění podmínek

stanovených zákonem o odboji by musel být v řízení nejprve prokázán tento cíl (aktivní záměr stěžovatele), a až následně znak soustavnosti, dlouhodobosti nebo jiné významnosti činnosti stěžovatele [dle § 3 odst. 2 písm. b) zákona o odboji, absentuje-li závažný následek, se kterým počítá odstavec 4 téhož ustanovení]. Jiné právní posouzení ve věci stěžovatele by nemohlo přivodit ani to, že společně s propuštěním ze zaměstnání mu bylo podle jeho tvrzení odebráno právo k užívání bytu (tuto okolnost stěžovatel v žádosti z roku 2011 neuvedl, zmínil se o ní teprve v replice k vyjádření žalované k žalobě ze dne 22. 12. 2017), neboť případné podřazení činnosti stěžovatele pod formu odboje a odporu proti komunismu uvedenou v § 3 odst. 4 zákona o odboji by bylo možné opět až po naplnění podmínek § 2 písm. b) zákona o odboji. Obecně navíc nelze zpravidla soudní stanovení povinnosti vyklidit byt co do závažnosti újmy srovnávat s uvězněním, internací nebo jiným omezením na osobní svobodě anebo nuceným vystěhováním z místa bydliště, o nichž hovoří výše citovaný odstavec 4 § 3 zákona o odboji. Z toho, co ve správním řízení vylo najevo, není ani patrné, že by tomu u stěžovatele mělo být výjimečně jinak a že by mu ztráta bytu způsobila újmu srovnatelnou s výše popsányými intenzívními zásahy do osobní svobody či svobody pobytu. Námitka nesprávného právního posouzení tak není důvodná.

[27] Pokud jde o nucené ukončení zaměstnání u Vojenského lékařského výzkumného a doškolovacího ústavu, Nejvyšší správní soud považuje názor žalované o zvýšených nárocích na zaměstnance vojenských nebo bezpečnostních složek (pokud jde o jejich loajalitu k režimu), k němuž se připojil i krajský soud, za racionální. V řízení nevyšlo najevo, že by se stěžovatel potýkal s prověřováním svých politických postojů i u jiných, nevojenských zaměstnavatelů.

[28] Stěžovatel v kasační stížnosti dále namítal, že krajský soud byl povinen zabývat se jeho důkazním návrhem – osvědčením vydaným panu P. V., i když tento důkaz předložil po zákonem stanovené dvouměsíční lhůtě pro uplatnění žalobních bodů, neboť dříve předmětný důkaz navrhnout nemohl (osvědčení pana V. bylo zveřejněno až 22. 9. 2017).

[29] Stěžovatel se v řízení před krajským soudem předložením informací o protikomunistických aktivitách pana V., jemuž osvědčení účastníka odboje vydáno bylo, snažil poukázat na to, že charakter jeho činnosti v roce 1969 a činnosti pana V. byl podobný. Má proto za to, že i v jeho případě mělo být osvědčení podle zákona o odboji vydáno.

[30] Obecně není pochyb o tom, že správní orgány jsou povinny postupovat při své činnosti konzistentně, tj. v jeden čas posuzovat kauzy jistého typu stejně a změnit na ně náhled pouze do budoucna a zas pak na všechny pohlížet stejně „jinak“. Obzvláště v případech tohoto typu, kde výsledek závisí na důkladných úvahách o charakteru a významu v minulosti se odehravších skutků a podstatnou roli hrají etické nebo vůbec hodnotové otázky, je vytvoření správní praxe mimořádně důležité pro spravedlivé rozhodnutí každého jednotlivého případu. Proto by soudy neměly zůstat slepé vůči poukazu účastníka na takové skutečnosti, které mohou vzbudit dojem, že v obdobných věcech bylo rozhodnuto rozdílně, a to bez rozumných důvodů.

[31] Jistě nelze požadovat, aby byly k důkazu prováděny veškeré listiny obsahující podobné skutkové okolnosti jako řešený případ a trvat na tom, aby se odůvodnění

pokračování

rozhodnutí detailně zabývalo porovnáním odlišností či podobností životních příběhů různých osob. Nicméně v případě, že by účastník relevantně tvrdil, že v situaci, která je ve významné míře podobná té jeho, zaujal správní orgán diametrálně odlišné nebo přímo opačné stanovisko, bylo by namístě, aby si soud opatřil takovou sumu informací o skutkovém základu oné věci, aby byl schopen porovnat, zda nedošlo ke svévolnému odklonu od již dříve provedeného právního posouzení a přijatého závěru.

[32] V této věci nicméně není možné říci, že by informace o činnosti pana V. v době nesvobody připojené k replice v řízení před krajským soudem byly *prima facie* srovnatelné s výše popsáním příběhem stěžovatele. Oba se sice účastnili ničení sovětských vlajek v časové souvislosti s výročími událostí klíčových pro nastolení a upevnění komunistického režimu a nesvobody v Československu, nicméně kromě dalších odlišností u pana V. došlo k odsouzení k trestu odnětí svobody na 8 měsíců, což je zjevně skutečností podřaditelnou pod formu odboje či odporu uvedenou v § 3 odst. 4 zákona o odboji (*takové veřejné politické a společenské postoje zastávané aktivně a z vlastní vůle, které bránily nástupu a udržení komunistické totalitní moci, pokud byl za ně jejich nositel uvězněn*). Ačkoli z hlediska charakteru šlo částečně o podobné odvážné skutky, u stěžovatele bylo třeba s ohledem na znění výše citovaného § 3 odst. 2 písm. a) zákona o odboji jeho činnost posuzovat i z hlediska naplnění znaku soustavnosti, dlouhodobosti či jiné významnosti.

[33] Poukaz na příběh jiné osoby, jejíž žádosti o vydání osvědčení bylo vyhověno, je odlišný také od situace posuzované v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 8. 2010, č. j. 2 As 28/2010 – 103, na nějž stěžovatel odkazuje a který se týká možnosti předložení znaleckého posudku až v řízení před správním soudem. Zatímco znalecký posudek slouží pouze ke zjištění skutkových okolností, které pak podléhají právnímu posouzení, k čemuž je správní soud v plné jurisdikci nepochybně oprávněn, osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu se naopak vydává poté, co správní orgán provedl právní posouzení individuálních skutkových okolností zjištěných u konkrétního žadatele, a nemůže tedy samo o sobě dokládat naplnění podmínek u jiné osoby, a tedy ani poskytnout jasné vodítko, kterým by se krajský soud v dané věci měl řídit.

[34] Z výše uvedeného plyne, že neprovedení důkazu osvědčením účastníka odboje a odporu proti komunismu vydaným jiné osobě nepředstavuje nezákonný procesní postup krajského soudu, který by měl za následek nezákonnost jeho rozsudku.

[35] Nejvyšší správní soud závěrem uvádí, že nikterak nezpochybňuje křivdy, jež byly stěžovateli způsobeny komunistickým režimem v souvislosti s jeho přesvědčením, které se zjevně nebál projevovat, a jímž se tak odlišoval od těch, kteří zůstali „mlčící většinou“. Vydání osvědčení podle zákona o odboji je však podmíněno splněním tímto zákonem poměrně úzce specifikovaných podmínek, což v případě stěžovatele prokázáno nebylo.

IV. Závěr a náklady řízení

[36] Na základě výše uvedeného Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 poslední větou s. ř. s. zamítl.

[37] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšné žalované žádné náklady nad rámec běžné administrativní činnosti v tomto řízení nevznikly, takže jí Nejvyšší správní soud náhradu nákladů nepřiznal.

[38] Nejvyšší správní soud rozhodl o odměně a náhradě hotových výdajů ustanovené zástupkyně stěžovatele Mgr. Lindy Havránkové. Podle § 9 odst. 4 písm. d), § 7 bod 5. a § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), jí Nejvyšší správní soud určil odměnu v částce 3100 Kč za jeden úkon právní služby (první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení) a podle § 13 odst. 4 citované vyhlášky náhradu hotových výdajů v částce 300 Kč. Zástupkyně soudu sdělila, že není plátkyní daně z přidané hodnoty. Celková částka odměny a náhrady hotových výdajů ustanovené zástupkyně tak činí 3400 Kč. Náklady právního zastoupení stěžovatele nese stát.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. prosince 2020

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu